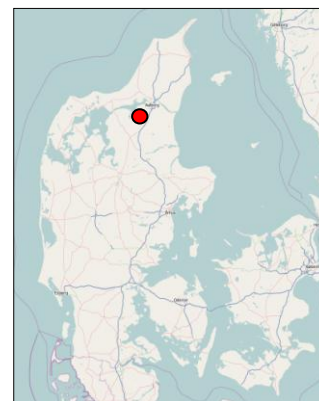

Smarte Søndergaard-løsninger, der fungerer

Af Anders og Anni Søndergaard, Kammerherre Polled Hereford

E-mail: kammerherre@kammerherre.dk; www.kammerherre.dk

I 30 år har Anders & Anni Søndergaard haft deres herefordbesætning. For dem begge er det vigtigt med funktionelle stalde, der ikke kostede en formue. *Herefordbladet* har bedt dem fortælle om deres projekter gennem årene. Det er ikke sikkert, du vil gøre præcist lige som dem; men her kan du hente inspiration. I artiklen beretter Anders & Anni om deres erfaringer med at restaurere ældre landbrugsbygninger, om bygning af nyt til køerne samt om det seneste byggeri, hvor de smart og elegant slår to fluer med et smæk.

Indretning i de gamle staldbygninger

Da vi startede med hereford i 1980, var alle dyrene i de gamle bygninger. Vi lavede den gamle lade og stald om til løsdrift. Der blev understøttet ydervægge, understøbt sokkel og gravet ud. Med løsdrift er det nemt at fodre, ingen daglig udmugning, nemt at lukke dyr fra (indbinding/kælvning mm.).

Alle ungdyr vejes ved 200 og 365 dage, samt frem til slagtning, hvor vægten er 630-650 kg. Vi bruger fodergangen som genne-system fra ungdyrboks til vægten. Selve vægten er støbt ned i gangarealet. På væggen er der monteret en låge til at slå for, når dyret står på vægten. Vi er to til at veje, en foran og en bag dyret til at genne det til og fra vægten. Vi vejer normalt 20 dyr i timen. Vægten er tilgængelig for dyr fra flere bygninger, både de oprindelige og nye.

Kammerherre Polled Hereford

Anders & Anni Søndergaard

Kammerherrevej 10, Tostrup, 9240 Nibe

- Gården købt i 1982
- 45 hektar og 18 hektar lejet
- 40 moderdyr, Hereford
- Tre foldtyre
- Leverer slagtedyrl til Ålestrup Slagteri
- 2011, de hidtil bedste afregninger, tyre 13-15 mdr., tunge hundyr, så det er sjovt at få afregninger.

Foto 46: Vægten er støbt ned i gangarealet. Dyr fra alle stalde kan drives til og fra vægten

De største udgifter i den gamle stald var indkøb af forværk, fanggitre til 24 dyr, combilåger og mellemgitter, mens der er brugt en del weekendtimer og gør-det-selv på støbningen.

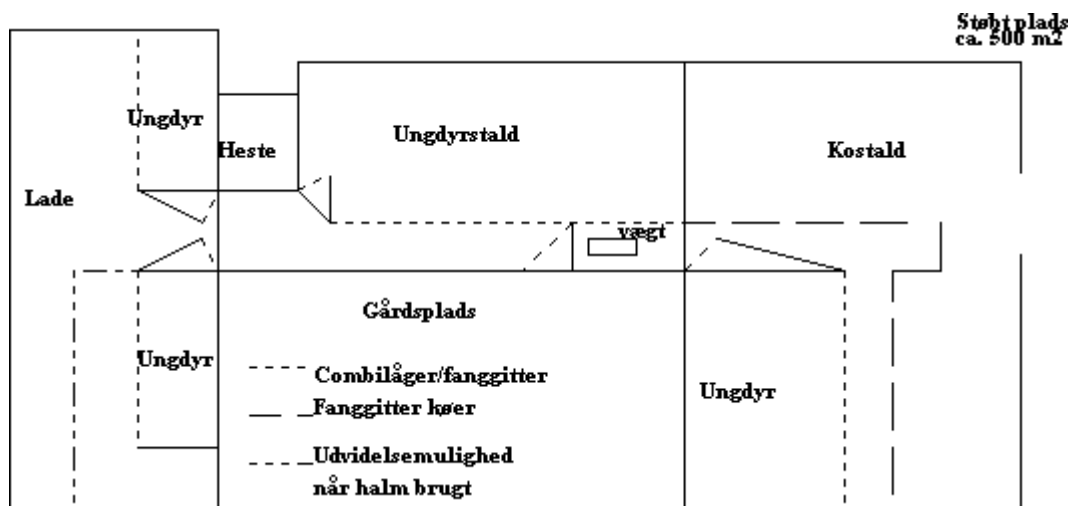
I valg af stolper til bokse, har vi med fordel valgt firkantede stolper, frem for runde. Vi foretrækker firkantede stolper, fordi vi har set mange stalde med runde stolper, hvor forværk og mellemgitter kommer i spænd og derefter hænger og vrider sig skæve. Vores stolper, forværk og fangegitire er nu 29 år og hænger fortsat i samme vinkler.

Fanggitre bliver primært anvendt til kvierne, der den første vinter går ud og ind i den gamle kostald med de 24 fanggitre. Så bliver de fortrolige med fanggitre, og det kan lønne sig senere. Vi har erfaret, at der kan gå 1-2 uger inden en ko går i fanggitter første gang. Køerne er kun i fanggitter ved opgaver som Bluetounge vaccination eller ved eventuel hjælp til kælvning.

I dag har vi avlet behov for klovbeskæring væk, så her skal køerne derfor ikke fikseres. Vi solgte for 20 år siden hundyr til en kunde, der nogle år senere sagde, at hos ham var det kun dyrene fra vores besætning, der skulle klovbeskæres. Det gav incitament til at avle/sortere vores hundyr for klovkvalitet. En ko, der havde behov for klovbeskærere, var og er lig med "ud på slagtelisten". Avl er hård sortering af dyr. Vi bruger megen tid på at vurdere, om det enkelte hundyr skal løbes igen.

Laden er bygget sammen med den gamle løsdriftsstald. Laden anvendes om sommeren til kornlager, hvor vi fjerner alle firkantede stolper og jernlåger til boksene, samt lukker hul i gulvet med et lille låg, så gulvet er plant. I høst læses kornet direkte af på gulvet og herfra fyldes tre kornsiloer til vinterens forbrug af korn til foder. Resten af kornet sælges. Om vinteren bruges laden til ungdyr. Den er opdelt i tre bokse med 4-5 tyre i hver.

Skitse over vores gamle staldbygninger, den gamle kostald med fanggitre, der i dag er til kvier, samt ungdyrstalde til tyre:

AVL er hård sortering af dyrene.
 Hos os kommer en ko, der har behov for klovbeskæring, straks på "slagtelisten"

Billig indretning i nyere løsdriftsstald

Løsdriftsstalden, en VT-hal, 21,96m X 24m, er nu 10 år gammel.

Foto 47: Telefonpæle og hvide, strømførende bånd opdeler stalden. To af afsnittene i løsdriftsstalden har hver sin udgang (til blandt andet halm og ensilage i høhække)

Vi har delt stalden op i tre afsnit, kun adskilt med telefonpæle og hvide, strømførende 4 cm brede bånd. Det er en fordel ved telefonpælene, at de om foråret er nemme at fjerne, så vi kan stakke gødningsmåtten op, og det er nemt at komme til med gummiged og møgspreader. En fordel mere ved de hvide bånd er, at kalvene har lært, hvad strøm er, inden de 8-14 dage gamle følger med koen ud på marken.

Vores 1.kalvskøer og ældre køer går i hver sin flok om vinteren, fordi vi så kan fodre 1.kalvskøerne lidt bedre og få dem i bedre huld til 2.kælvning. Det 3. afsnit bliver anvendt som kælvbokse, og køerne går her de første par uger efter kælvning, så vi kan have opsyn med de nyfødte kalve. Udenfor kunne vi nemt bruge ½ time på at finde en nyfødt kalv, der havde puttet sig i et læbælte. Og om vinteren er der mørkt tidligt.

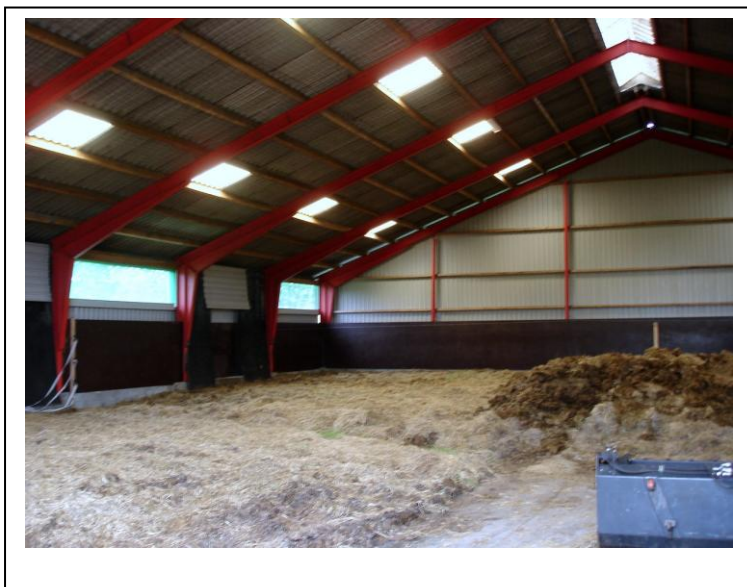

Foto 48: Når telefonpæle og bånd er fjernet, er det nemt at muge ud

Der er ikke støbt bund i løsdriftstalden, stalden er underlagt Miljøstyrelsen, jf. § 35 i Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1695 af 19/12/2006. Da kødkvæg ikke kræver samme fodertyper som malkekvæg, så er kravene nemme at overholde. Omkring fodring er vi underlagt følgende, citat fra byggeblad ” Der må kun anvendes fodermidler, som indeholder begrænsede væskemængder. For eksempel hø, ensilage, korn, kraftfoder mv. og hermed begrænsede mængder af roer, upresset roeffald, melasse mv. Drikkevandssystemet skal indrettes, så vandspild i gødningsmåtten forhindres/ undgås.” Der findes en bekendtgørelse / byggeblad fra Videncentrets bygningsafdeling, som blev anvendt i forbindelse med byggetilladelsen.

Vandkopperne er frostsikrede, da der i staldens sider er "wind-breaker-net", der giver et naturligt klima i stalden, stort set det samme som vejret udenfor.

De brune sideplader langs ydervæggene er 150cm X 300cm. Til forskalling bag pladerne, har vi benyttet træ fra de engangspaller, hvorpå vi fik leveret materialer til byggeriet.

Foto 49: Mobile foderbord og fanggitre er nemme at fjerne, når der skal muges ud

I afsnittet med kvierne/1.kalvskøerne lavede vi i første omgang et simpelt foderbord af telefonpæle og et par gummimåtter. For et par år siden skiftede vi til CN Agro foderborde, som er mobile.

I kælvningssæsonen anvendes letvægtslåger som mobile bokse. Lågerne kan løftes af én person, og de er utrolig nemme at sætte sammen til en boks eller som mellemgitter. Lågerne giver en synlig opdeling for nyfødte kalve, og der er ikke strømførende tråde mellem 2 kælvbokse. Vi har anvendt letvægtslågerne i 4-5 år og de står godt direkte i dybstrøelsen, ingen problemer og ingen uheld.

Foto 50: Opdeling af løsdriftsstalden med strømførende bånd. Bagerst til venstre kælvningsbokse, lavet af mobile letvægtsgitre

Overdækket kombineret møgplads og halmhus

Det er ved at være nogle år siden, at der kom nye krav til møddingsplads. Dermed skulle vi vurdere kapacitet til opbevaring af ajlevand og overfladevand. Overfladevand udgør 150m^3 årligt fra et areal på 100m^2 , og hvis dette skulle opsamles i en betontank i jorden, ville tanken blive en stor investering, og hvert år ville der være udgifter til tømning og udkørsel af vand.

Løsningen blev en overdækket møddingsplads. I begge sider er der sokkelsten i 1 meters højde, og der er ingen sider ud mod marken og ud for ungdystalden. Det er et åbent hus, bygget af stålspær og med tag af belgiske bølgeplader.

I høst fylder vi pladsen/huset med halm, som vi bruger los af fra indbinding. Først omkring jul er der behov for første gang at køre møg ud fra ungdystaldene. Vi kører møg ud med to til tre måneders mellemrum. Vi tager løbende halm ud af huset til to ugers forbrug ad gangen, og i takt med, vi bruger af halmen, bliver der plads til mere møg.

Vi bruger halm som foder til køerne på marken, til strøelse i den nye løsdriftsstald samt i løsdrift i ungdystalden. Vi fodrer to ensilageboller og en halmballe hver anden eller tredje dag fra december til maj.

Foto 51: Halmhus og overdækket møgplads i en og samme bygning – sparer mange penge til "vandbeholder" og udkørsel af overfladevand

Foto 52: Halm til næste uges forbrug på plads i ungdyrstalden

Besøg andre inden du bygger

Det er altid en god idé ved modernisering eller ny stald at indhente erfaringer fra besætningsbesøg, det er meget lærerigt. Som regel har vi altid nye ideer med hjem. Nye ideer til, hvordan vi kan spare tid i arbejdet med Hereford, er altid velkomne og sikrer udvikling og effektivisering i vores landbrug.